

ZAKŁAD UBEZPIECZEŃ SPOŁECZNYCH

DEPARTAMENT PREWENCJI I REHABILITACJI

*Analiza kosztów świadczeń poniesionych z tytułu
wypadków przy pracy i chorób zawodowych,
finansowanych z ubezpieczenia społecznego z uwzględnieniem:*

- rodzajów świadczeń
  - sekcji gospodarki
- rodzajów wydarzeń powodujących wypadki przy pracy i choroby
zawodowe**

Spis treści

1. Wprowadzenie.....
2. Analiza kosztów świadczeń poniesionych na skutek wypadków przy pracy i chorób zawodowych.....
  - 2.1 Renty z tytułu niezdolności do pracy .....
  - 2.2 Jednorazowe odszkodowania .....
  - 2.3 Wydarzenia powodujące najczęściej wypadki przy pracy.....
  - 2.4 Sekcje gospodarki narodowej w których zarejestrowano najwięcej przyznanych rent z tytułu niezdolności do pracy.....
  - 2.5 Województwa, w których przyznano największą liczbę rent spowodowanych skutkami wypadków przy pracy lub choroby zawodowej.....
  - 2.6 Liczba wydanych orzeczeń powypadkowych ustalających uszczerbek na zdrowiu.....
3. Wnioski .....

1. Wprowadzenie

Zakład Ubezpieczeń Społecznych realizuje zadania z zakresu ustawy z dnia 30 października 2002 r. o ubezpieczeniu społecznym z tytułu wypadków przy pracy i chorób zawodowych (Dz.U. Nr 199, poz. 1673 z późn. zm.) od dnia 1 stycznia 2003 roku.

W ustawie tej określone zostały:

- ⇒ rodzaje świadczeń z tytułu wypadków przy pracy i chorób zawodowych oraz warunki nabywania prawa do tych świadczeń,
- ⇒ zasady i tryb przyznawania świadczeń, ustalania ich wysokości oraz zasady ich wypłaty,
- ⇒ zasady różnicowania stopy procentowej składki na ubezpieczenie społeczne z tytułu wypadków przy pracy i chorób zawodowych w zależności od zagrożeń zawodowych i ich skutków,
- ⇒ zasady finansowania prewencji wypadkowej.

Rodzaje świadczeń z tytułu wypadku przy pracy lub choroby zawodowej:

- zasiłek chorobowy - dla ubezpieczonego, którego niezdolność do pracy spowodowana została wypadkiem przy pracy lub chorobą zawodową,
- świadczenie rehabilitacyjne - dla ubezpieczonego, który po wyczerpaniu zasiłku chorobowego jest nadal niezdolny do pracy, a dalsze leczenie lub rehabilitacja lecznicza rokuje odzyskanie zdolności do pracy,
- zasiłek wyrównawczy - dla ubezpieczonego będącego pracownikiem, którego wynagrodzenie uległo obniżeniu wskutek stałego lub długotrwałego uszczerbku na zdrowiu,

- jednorazowe odszkodowanie - dla ubezpieczonego, który doznał stałego lub długotrwałego uszczerbku na zdrowiu,
- jednorazowe odszkodowanie - dla członków rodziny zmarłego ubezpieczonego lub rencisty,
- renta z tytułu niezdolności do pracy - dla ubezpieczonego, który stał się niezdolny do pracy wskutek wypadku przy pracy lub choroby zawodowej,
- renta szkoleniowa - dla ubezpieczonego, w stosunku do którego orzeczono celowość przekwalifikowania ze względu na niezdolność do pracy w dotychczasowym zawodzie spowodowaną wypadkiem przy pracy lub chorobą zawodową,
- renta rodzinna - dla członków rodziny zmarłego ubezpieczonego lub rencisty uprawnionego do renty z tytułu wypadku przy pracy lub choroby zawodowej,
- dodatek do renty rodzinnej - dla sieroty zupełnej,
- dodatek pielęgnacyjny,
- pokrycie kosztów leczenia z zakresu stomatologii i szczepień ochronnych oraz zaopatrzenia w przedmioty ortopedyczne w zakresie określonym ustawą.

Obowiązkowo ubezpieczeniu wypadkowemu podlegają osoby fizyczne, które na obszarze Rzeczypospolitej są m.in.:

- pracownikami, z wyłączeniem prokuratorów,
- członkami rolniczych spółdzielni produkcyjnych i spółdzielni kółek rolniczych,
- osobami wykonującymi pracę na podstawie umowy agencyjnej lub umowy zlecenia albo innej umowy o świadczenie usług, do której zgodnie z Kodeksem cywilnym stosuje się przepisy dotyczące zlecenia (nie dotyczy

osób wykonujących pracę poza siedzibą lub miejscem prowadzenia działalności zleceniodawcy),

- osobami prowadzącymi pozarolniczą działalność oraz osobami z nimi współpracującymi,
- posłami i senatorami pobierającymi uposażenie oraz posłami do Parlamentu Europejskiego wybranymi w Rzeczypospolitej Polskiej,
- pobierającymi stypendium słuchaczami Krajowej Szkoły Administracji Publicznej,
- duchownymi, osobami odbywającymi służbę zastępczą,
- funkcjonariuszami Służby Celnej.

Świadczenia z ubezpieczenia wypadkowego nie przysługują ubezpieczonemu, gdy wyłączną przyczyną wypadku było udowodnione naruszenie przez ubezpieczonego przepisów dotyczących ochrony życia i zdrowia, spowodowane przez niego umyślnie lub wskutek rażącego niedbalstwa oraz nie przysługują ubezpieczonemu, który będąc w stanie nietrzeźwości lub pod wpływem środków odurzających lub substancji psychotropowych, przyczynił się w znacznym stopniu do spowodowania wypadku.

Zakład odmawia przyznania świadczeń z ubezpieczenia wypadkowego w przypadku:

- nieprzedstawienia protokołu powypadkowego lub karty wypadku,
- nieuznania w protokole powypadkowym lub karcie wypadku zdarzenia za wypadek przy pracy w rozumieniu ustawy z dnia 30 października 2002 r. o ubezpieczeniu społecznym z tytułu wypadków przy pracy i chorób zawodowych,

- gdy protokół powypadkowy lub karta wypadku zawierają stwierdzenia bezpodstawne.

Ustalenie okoliczności i przyczyn wypadku przy pracy, jakiemu uległ ubezpieczony będący pracownikiem, a także stwierdzenie choroby zawodowej u pracownika następuje w trybie określonym przepisami Kodeksu pracy.

Pracodawca jest obowiązany m.in. niezwłocznie zawiadomić właściwego inspektora pracy i prokuratora o śmiertelnym, ciężkim lub zbiorowym wypadku przy pracy oraz o każdym innym wypadku, który wywołał wymienione skutki, mającym związek z pracą, jeżeli może być uznany za wypadek przy pracy.

Definicję wypadku oraz jego rodzaje reguluje ustawa z dnia 30 października 2002 r. o ubezpieczeniu społecznym z tytułu wypadków przy pracy i chorób zawodowych.

Za wypadek przy pracy uważa się nagłe zdarzenie wywołane przyczyną zewnętrzną powodujące uraz lub śmierć, które nastąpiło w związku z pracą.

Za śmiertelny wypadek przy pracy uważa się wypadek, w wyniku którego nastąpiła śmierć w okresie nieprzekraczającym 6 miesięcy od dnia wypadku.

Za ciężki wypadek przy pracy uważa się wypadek, w wyniku którego nastąpiło ciężkie uszkodzenie ciała, takie jak: utrata wzroku, słuchu, mowy, zdolności rozrodczej lub inne uszkodzenie ciała albo rozstrój zdrowia, naruszające podstawowe funkcje organizmu, a także choroba nieuleczalna lub zagrażająca życiu, trwała choroba psychiczna, całkowita lub częściowa niezdolność do pracy w zawodzie albo trwałe, istotne zeszpecenie lub zniekształcenie ciała.

Za zbiorowy wypadek przy pracy uważa się wypadek, któremu w wyniku tego samego zdarzenia uległy co najmniej dwie osoby.

Rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 19 grudnia 2002 r. (Dz.U. Nr 236, poz. 1992) określa tryb uznawania zdarzenia za wypadek

przy pracy, kwalifikację prawną zdarzenia, wzór karty wypadku i termin jej sporządzenia.

Wzór protokołu ustalenia okoliczności i przyczyn wypadku przy pracy zawierający dane dotyczące poszkodowanego, składu zespołu powypadkowego, wypadku i jego skutków, stwierdzenie, że wypadek jest lub nie jest wypadkiem przy pracy, oraz wnioski i zalecane środki profilaktyczne, a także pouczenie dla stron postępowania powypadkowego reguluje rozporządzenie ministra gospodarki i pracy z dnia 16 września 2004 r. w sprawie wzoru protokołu ustalenia okoliczności i przyczyn wypadku przy pracy (Dz.U. Nr 227, poz. 2298).

W przypadku rozpoznanej choroby zawodowej albo podejrzenia o taką chorobę pracodawca jest obowiązany niezwłocznie zgłosić ten fakt właściwemu organowi Państwowej Inspekcji Sanitarnej i właściwemu inspektorowi pracy.

Obowiązek ten dotyczy także lekarza, który rozpoznał lub podejrzewa przypadek choroby zawodowej.

Decyzję o stwierdzeniu choroby zawodowej wydaje właściwy państwowy inspektor sanitarny

Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 30 lipca 2002 r. (Dz.U. Nr 132, poz. 1115) określa wykaz chorób zawodowych, szczegółowe zasady postępowania w sprawach zgłaszania podejrzenia, rozpoznawania i stwierdzania chorób zawodowych oraz podmiotów właściwych w tych sprawach. Natomiast sposób dokumentowania chorób zawodowych i skutków tych chorób określa rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 1 sierpnia 2002 r. (Dz.U. Nr 132, poz. 1121).

Ze środków zgromadzonych w Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, który jest państwowym funduszem celowym, powołanym w celu realizacji zadań z zakresu ubezpieczeń społecznych, finansuje się m.in. wypłaty

świadczeń z ubezpieczenia wypadkowego tj. świadczenia z tytułu wypadków przy pracy chorób zawodowych. Dysponentem FUS jest Zakład Ubezpieczeń Społecznych.

Zasady postępowania przy ustalaniu prawa do świadczeń z tytułu wypadków przy pracy i chorób zawodowych normują m.in. następujące przepisy:

- Kodeks pracy (t. jedn. Dz.U. z 2005 r., Nr 86, poz.732);
- ustawa z dnia 30 października 2002 r. o ubezpieczeniu społecznym z tytułu wypadków przy pracy i chorób zawodowych (Dz.U. Nr 199, poz. 1673 z późn. zm.);
- ustawa z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (Dz.U. Nr 137, poz. 1264 z późn. zm.);
- ustawa z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (t. jedn. Dz.U. z 2004 r., Nr 39, poz. 353 z późn. zm.);
- ustawa z dnia 25 czerwca 1999 r. o świadczeniach pieniężnych z ubezpieczenia społecznego w razie choroby i macierzyństwa (t. jedn. Dz.U. z 2005 r., Nr 31, poz. 267);
- rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 19 grudnia 2002 r. w sprawie trybu uznawania zdarzenia za wypadek przy pracy, kwalifikację prawną zdarzenia, wzór karty wypadku i termin jej sporządzenia (Dz.U. Nr 236, poz. 1992);
- rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 18 grudnia 2002 r. w sprawie szczegółowych zasad orzekania o stałym lub długotrwałym uszczerbku na zdrowiu, trybu postępowania przy ustalaniu tego uszczerbku oraz postępowania o wypłatę jednorazowego odszkodowania (Dz.U. Nr 234, poz. 1974).

Kwoty jednorazowych odszkodowań z tytułu wypadku przy pracy lub choroby zawodowej reguluje obwieszczenie Ministra Polityki Społecznej z dnia 11 marca 2005 r. w sprawie wysokości jednorazowych odszkodowań z tytułu wypadku przy pracy lub choroby zawodowej (MP Nr 16, poz. 275) i w okresie od 1 kwietnia 2005 r. do dnia 31 marca 2006 r. wynoszą:

- 412 zł za każdy procent stałego lub długotrwałego uszczerbku na zdrowiu;
- 412 zł za każdy procent stałego lub długotrwałego uszczerbku na zdrowiu z tytułu zwiększenia tego uszczerbku co najmniej o 10 punktów procentowych;
- 8.013 zł z tytułu orzeczenia całkowitej niezdolności do pracy oraz niezdolności do samodzielnej egzystencji ubezpieczonego;
- 8.013 zł z tytułu orzeczenia całkowitej niezdolności do pracy oraz niezdolności do samodzielnej egzystencji wskutek pogorszenia się stanu zdrowia rencisty;
- 41.212 zł, gdy do jednorazowego odszkodowania uprawniony jest małżonek lub dziecko zmarłego ubezpieczonego lub rencisty;
- 20.606 zł, gdy do jednorazowego odszkodowania uprawniony jest członek rodziny zmarłego ubezpieczonego lub rencisty inny niż małżonek lub dziecko;
- 41.212 zł, gdy do jednorazowego odszkodowania uprawnieni są równocześnie małżonek i jedno lub więcej dzieci zmarłego ubezpieczonego lub rencisty, oraz 8.013 zł z tytułu zwiększenia tego odszkodowania przysługującego na każde z tych dzieci;
- 41.212 zł, gdy do jednorazowego odszkodowania uprawnionych jest równocześnie dwoje lub więcej dzieci zmarłego ubezpieczonego lub rencisty, oraz 8.013 zł z tytułu zwiększenia tego odszkodowania przysługującego na drugie i każde następne dziecko;

- 8.013 zł , gdy obok małżonka lub dzieci do jednorazowego odszkodowania uprawnieni są równocześnie inni członkowie rodziny zmarłego ubezpieczonego lub rencisty, każdemu z nich niezależnie od odszkodowania przysługującego małżonkowi lub dzieciom;
- 20.606 zł, gdy do jednorazowego odszkodowania uprawnieni są tylko członkowie rodziny inni niż małżonek lub dzieci zmarłego ubezpieczonego lub rencisty, oraz 8.013 zł z tytułu zwiększenia tego odszkodowania przysługującego na drugiego i każdego następnego uprawnionego.

Zakład Ubezpieczeń Społecznych finansuje świadczenia z tytułu wypadków przy pracy oraz chorób zawodowych z wydzielonego funduszu ubezpieczenia wypadkowego.

Wysokość składki na ubezpieczenie wypadkowe jest ustalana na rok składkowy i podlega ona zróżnicowaniu w zależności od poziomu zatrudnienia w danym zakładzie pracy oraz stopnia zagrożenia zawodowego (w postaci częstotliwości wypadków przy pracy i chorób zawodowych), występującego w środowisku pracy.

Dla potrzeb różnicowania składki wypadkowej ustawodawca wyróżnił dwie grupy płatników:

- zgłaszających do ubezpieczenia wypadkowego nie więcej niż 9 ubezpieczonych lub nie podlegających wpisowi do rejestru REGON oraz
- zgłaszających co najmniej 10 ubezpieczonych do ubezpieczenia wypadkowego i podlegających wpisowi do rejestru REGON. Płatnicy ci w oparciu o rodzaj prowadzonej działalności zostali zaklasyfikowani do jednej z 29 grup działalności, dla których zostały przypisane odpowiednie wartości stóp procentowych składki (w przedziale od 0,97% do 3,86%). Wartości te są ustalane na okresy trzyletnie.

W przypadku pierwszej grupy stopa procentowa składki została ustalona w stałej wysokości wynoszącej 50% najwyższej stopy procentowej ustalonej na dany rok składkowy dla grup działalności.

Natomiast dla drugiej grupy płatników stopa procentowa składki jest wprowadzana dwuetapowo. W pierwszym etapie została ona określona na poziomie stopy procentowej ustalonej dla grupy działalności, do której płatnik został zakwalifikowany z uwagi na rodzaj prowadzonej działalności.

W drugim etapie stopa procentowa składki będzie ustalana przez ZUS a jej wysokość będzie uzależniona od ustalonej dla tego płatnika kategorii ryzyka.

Kategoria ryzyka będzie ustalana przez ZUS na podstawie przekazywanych przez płatnika danych z trzech kolejnych lat kalendarzowych, które dotyczą:

- liczby poszkodowanych w wypadkach przy pracy ogółem,
- liczby poszkodowanych w wypadkach śmiertelnych i ciężkich,
- liczby zatrudnionych w warunkach zagrożenia.

2. Analiza kosztów świadczeń poniesionych na skutek wypadków przy pracy i chorób zawodowych

W 2004 roku wypłacono z Funduszu Wypadkowego 4.209,1 mln zł, co stanowi 4 % wypłat z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych.

Wypłaty świadczeń pieniężnych z FUS według rodzajów Funduszy w roku 2003 i 2004 (w mln zł)

wyszczególnienie	wysokość wypłat w 2003 r.	w %	wielkość wypłat w 2004 r.	w %
	w mln zł		w mln zł	
fundusz emerytalny	52 942,2	52,9	58 006,5	55,6
fundusz rentowy (renty z tytułu niezdolności do pracy, renty rodzinne, dodatki do rent i emerytur, zasiłki pogrzebowe, wydatki na prewencję rentową)	37 970,4	37,9	37 416,5	35,9
fundusz chorobowy (zasiłki chorobowe, macierzyńskie, opiekuńcze, porodowe, wyrównawcze, świadczenia rehabilitacyjne)	4 911,9	4,9	4 748,9	4,5
fundusz wypadkowy (renty wypadkowe i dodatki do rent, jednorazowe odszkodowania, zasiłki chorobowe z tytułu niezdolności spowodowanej wypadkiem lub chorobą zawodową)	4 250,5	4,3	4 209,1	4,0
ogółem:	100 075	100,0	104 381	100,0

Źródło:

Ubezpieczenia Społeczne w Polsce, informacje, fakty, ZUS Warszawa 2004, str.24

Informacja o świadczeniach pieniężnych z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych oraz o innych świadczeniach, 2003 r. oraz 2004 r., s.6, Departament Statystyki

Wypłaty z funduszu wypadkowego (w mln zł):

Zasiłki chorobowe	290,0
Świadczenia rehabilitacyjne	29,0
Jednorazowe odszkodowanie powypadkowe	226,0
Renty z tytułu niezdolności do pracy	3 107,1
Renty rodzinne	539,0
Pozostałe	18,0
Razem	4 209,1

2.1 Renty z tytułu niezdolności do pracy

- W roku 2004 renty z tytułu niezdolności do pracy spowodowanej wypadkiem przy pracy lub chorobą zawodową stanowiły około 5 % ogółu nowo przyznanych rent z tytułu niezdolności do pracy.
- W 2004 roku nowo przyznanych rent z tytułu niezdolności do pracy spowodowanej wypadkiem przy pracy lub chorobą zawodową przyznano 3.539 (spadek o 825 w porównaniu z rokiem 2003), z tego:
  - 1.791 rent na skutek wypadków przy pracy
  - 1.506 rent na skutek chorób zawodowych
  - 242 rent na skutek wypadku w drodze do / z pracy.

Renty z tytułu niezdolności do pracy wypadkowe przyznane w latach 2000 - 2004

Wyszczególnienie	Renty z tytułu niezdolności do pracy wypadkowe				
	2000	2001	2002	2003	2004
OGÓŁEM	7 669	5 697	4 450	4364*/	3 539
z tego na skutek:					
wypadku przy pracy	2 797	2 440	2 064	2 146	1 791
wypadku w drodze do lub z pracy	730	599	520	470*/	242
choroby zawodowej	4 142	2 658	1 866	1 748	1 506

*/Tylko renty na skutek wypadków w drodze do lub z pracy, które miały miejsce w 2002r., a przyznanie świadczenia nastąpiło po dacie wejścia w życie nowej ustawy wypadkowej tj. po 1 stycznia 2003r.

Źródło: Renty z tytułu niezdolności do pracy wypadkowe przyznane w latach 2000 - 2004, Departament Statystyki - Warszawa 2005r.

- Wśród nowo przyznanych rent z tytułu niezdolności do pracy wypadkowych wypłaconych z FUS w 2004 roku:
  - 60 % stanowiły renty na skutek wypadków przy pracy
  - 43 % stanowiły renty na skutek chorób zawodowych
  - 7 % stanowiły renty na skutek wypadku w drodze do / z pracy.

- W 2004 roku renty na skutek wypadków przy pracy, renty na skutek chorób zawodowych, renty na skutek wypadku w drodze do / z pracy wypłacono przeciętnie, miesięcznie dla 247,8 tys. osób.
Stanowi to 11,7 % ogółu pobierających renty z tytułu niezdolności do pracy (w roku 2004 przeciętna miesięczna liczba osób otrzymujących renty z tytułu niezdolności do pracy wypłacone z FUS wynosiła 2.119,3 tys.)
- W 2004 roku wypłacono z FUS kwotę 3.107,9 mln zł na sfinansowanie rent z tytułu niezdolności do pracy wypadkowych, z tego wydatkowano:
  - 1.372,9 mln zł - na renty z tytułu niezdolności do pracy spowodowane wypadkiem przy pracy,
  - 219,9 mln zł - na renty z tytułu niezdolności do pracy spowodowanej wypadkiem w drodze do lub z pracy,
  - 1.515,1 mln zł - na renty z tytułu niezdolności do pracy na skutek choroby zawodowej.

**Wydatki na renty*/ z tytułu niezdolności do pracy wypadkowe wypłacone
w latach 2000 - 2004, finansowane z FUS**

WYSZCZEGÓLNIENIE	Kwota wypłaconych rent z tytułu niezdolności do pracy wypadkowych									
	2000		2001**/		2002		2003		2004	
	w mln zł	%	w mln zł	%	w mln zł	%	w mln zł	%	w mln zł	%
OGÓLEM	2 831,7	100,0	3 122,1	100,0	3 130,2	100,0	3 110,2	100,0	3 107,9	100,0
z tego na skutek:										
wypadku przy pracy	1 244,8	44,0	1 368,0	43,8	1 372,2	43,8	1 370,8	44,0	1 372,9	44,2
wypadku w drodze do lub z pracy	198,9	7,0	220,9	7,1	221,2	7,1	219,7	7,1	219,9	7,1
choroby zawodowej	1 388,0	49,0	1 533,2	49,1	1 536,8	49,1	1 519,7	48,90	1 515,1	48,7

*Łącznie z realizowanymi na mocy umów międzynarodowych oraz z wypłatami osób posiadających prawo także do świadczenia rolniczego.

Kwoty rent łącznie z dodatkami pielęgnacyjnymi świadczeniobiorcy ale bez emerytur wypłaconych w zbiegu przy rentach

**Łącznie z jednorazową wypłatą wypłaconą w 2001r. zapewniającą realny wzrost emerytury i renty o 0,3% w 2000r. w stosunku do 1999r.

Źródło:

*Renty z tytułu niezdolności do pracy wypadkowe przyznane w latach 2000 - 2004, Departament Statystyki - Warszawa 2005r.

- W 2004 roku przeciętna wysokość renty z tytułu niezdolności do pracy wypadkowej ogółem wynosiła 1.029,17 z tego :
  - 1.066,78 zł (na skutek wypadku przy pracy)
  - 974,79 zł (na skutek wypadku w drodze do lub z pracy)
  - 1.005,36 zł (na skutek choroby zawodowej).

Przeciętna miesięczna wysokość rent */ z tytułu niezdolności do pracy wypadkowych w latach 2000 – 2004 (w zł .)

WYSZCZEGÓLNIENIE	Przeciętna miesięczna wysokość rent z tytułu niezdolności do pracy wypadkowych				
	2000	2001**/	2002	2003	2004
OGÓŁEM z tego na skutek:	861,68	938,52	984,98	1 015,62	1 029,17
wypadku przy pracy	878,22	961,02	1 012,83	1 046,42	1 066,78
wypadku w drodze do lub z pracy	803,05	883,38	928,93	957,28	974,79
choroby zawodowej	856,25	927,60	969,73	998,06	1 005,36

*/Bez emerytur i rent realizowanych na mocy umów międzynarodowych oraz bez rent osób posiadających prawo także do świadczenia rolniczego
 Kwoty rent łącznie z dodatkami pielęgnacyjnymi świadczeniobiorcy ale bez emerytur wypłaconych w zbiegu przy rentach
 **/Bez jednorazowej wypłaty wypłaconej w 2001r. zapewniającej realny wzrost emerytury i renty o 0,3% w 2000r. w stosunku do 1999r.
 Źródło: Renty z tytułu niezdolności do pracy wypadkowe przyznane w latach 2000 - 2004, Departament Statystyki - Warszawa 2005r.

2.2 Jednorazowe odszkodowania

W latach 2001-2004 obserwuje się spadek liczby wypłaconych z FUS jednorazowych odszkodowań powypadkowych (z tytułu wypadku przy pracy, w drodze do/z pracy).

Liczba odszkodowań wynosiła : w 2001 roku - 81,1 tys.; 2002 roku- 91,2 tys.; 2003 roku - 87,7 tys.; 2004 roku - 73,1 tys.

Jednorazowe odszkodowania powypadkowe w latach 2000-2004

wyszczególnienie	2000	2001	2002	2003	2004
liczba odszkodowań	86 346	81 143	91 177	87 654	73 083
wypłaty w tys. zł	261 482,0	272 120,2	328 192,9	301 573,0	225 851,5
przeciętna wysokość odszkodowania	3 028,3	3 353,6	3 599,5	3 440,5	3 090,3

Źródło: Informacja o świadczeniach pieniężnych z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych oraz o innych świadczeniach, Departament Statystyki, ZUS w latach 2000-2004

- Na jednorazowe odszkodowania wypadkowe z FUS wypłacono w 2004 roku 225.851,5 tys. zł (spadek o 75.721,5 tys. zł w stosunku do roku 2003, co stanowi 25 %), z tego:
  - 179.787,9 tys. zł na skutek wypadku przy pracy
  - 13.145,4 tys. zł na skutek wypadku w drodze do/z pracy.
- W roku 2004 przeciętna wysokość odszkodowania wynosiła:
  - 2.704,31 zł na skutek wypadku przy pracy
  - 4.886,76 zł na skutek wypadku w drodze do/z pracy.
- W latach 2001-2003 obserwuje się wzrost liczby wypłaconych z FUS jednorazowych odszkodowań na skutek choroby zawodowej, natomiast w 2004 roku spadek.

Liczba jednorazowych odszkodowań wynosiła: w 2001 roku – 1,5 tys.; 2002 roku – 2,7 tys.; 2003 roku – 4,4; 2004 roku – 3,9 tys.

- W 2004 roku na jednorazowe odszkodowania z FUS na skutek choroby zawodowej wypłacono 32.918,2 tys. zł. (spadek o ok. 54 tys. zł w stosunku do roku 2003).
- Przeciętna wielkość odszkodowania na skutek choroby zawodowej
8.416,83 zł.

2.3 Wydarzenia powodujące najczęściej wypadki przy pracy

Dominujące wydarzenia powodujące wypadki przy pracy w 2004 roku

Ogółem	2004	2 033
1. Upadek, potknięcie się, poślizgnięcie się człowieka		398
2. Uderzenie pochycenie, przygniecenie człowieka przez maszyny, ich części, urządzenia, narzędzia, środki transportu		322
3. Upadek z wysokości		268
4. Uderzenie, przygniecenie człowieka przez czynniki materialne transportowane mechanicznie lub ręcznie		203
5. Zetknięcie się człowieka z będącymi w ruchu ostrymi narzędziami ręcznymi		110
6. Uderzenie, przygniecenie człowieka przez spadający, wysypujący, wylewający się czynnik materialny		83

Źródło: Renty z tytułu niezdolności do pracy oraz renty rodzinne przyznane w 2004 roku z powodu wypadków przy pracy, w drodze do pracy lub z pracy oraz chorób zawodowych, Departament Statystyki, Warszawa 2005r.

2.4 Sekcje gospodarki narodowej w których zarejestrowano najwięcej przyznanych rent z tytułu niezdolności do pracy:

◆ spowodowanych wypadkiem przy pracy:

⇒ Przemysł (36,9 % ogółu rent z tytułu niezdolności do pracy wypadkowych),

⇒ Edukacja (17,1%),

⇒ Budownictwo (13,4 %),

⇒ Handel i naprawa (8,1 %),

◆ spowodowanych chorobą zawodową:

⇒ Edukacja (573 przyznane renty z tytułu niezdolności do pracy spowodowane chorobą zawodową; spadek w stosunku do roku 2003 o 2,4 %),

⇒ Przetwórstwo przemysłowe (373; spadek o 10,3 %),

⇒ Ochrona zdrowia i opieka społeczna (129; spadek o 33,8 %),

⇒ Górnictwo i kopalnictwo (148; spadek o 21,7%).

2.5 Województwa, w których przyznano największą liczbę rent spowodowanych skutkami wypadków przy pracy lub choroby zawodowej:

◆ śląskie (17,0 % ogółu rent z tytułu niezdolności do pracy wypadkowych),

◆ wielkopolskie (12,8 %),

◆ małopolskie i lubelskie (po 9,6 %),

◆ mazowieckie (8,4 %),

◆ dolnośląskie (8,0 %).

**Nowo przyznane renty z tytułu niezdolności do pracy
spowodowanej skutkami wypadków przy
pracy lub choroby zawodowej według województw
w 2004 roku**

województwa	Renty z tytułu niezdolności do pracy wypadkowe	
	liczba	w odsetkach
Ogółem	3 539	100,0
Dolnośląskie	282	8,0
Kujawsko-pomorskie	160	4,5
Lubelskie	340	9,6
Lubuskie	147	4,1
Łódzkie	254	7,2
Małopolskie	340	9,6
Mazowieckie	297	8,4
Opolskie	45	1,3
Podkarpackie	148	4,2
Podlaskie	40	1,1
Pomorskie	234	6,6
Śląskie	601	17,0
Świętokrzyskie	51	1,4
Warmińsko-mazurskie	31	0,9
Wielkopolskie	453	12,8
Zachodniopomorskie	116	3,3

Źródło: Renty z tytułu niezdolności do pracy oraz renty rodzinne przyznane w 2004 roku z powodu wypadków przy pracy, w drodze do pracy lub z pracy oraz chorób zawodowych, Departament Statystyki, Warszawa 2005 rok

2.6 Liczba wydanych orzeczeń powypadkowych ustalających uszczerbek na zdrowiu:

Od 2001 roku do 2004 roku wzrasta odsetek orzeczeń powypadkowych ustalających uszczerbek na zdrowiu z 63% do 68%.

Orzeczenia powypadkowe wydane w latach 2002 - 2004 ustalające uszczerbek/brak uszczerbku na zdrowiu

rok	ogółem	orzeczenia powypadkowe ustalające:			
		uszczerbek na zdrowiu		brak uszczerbku	
		liczba	%	liczba	%
2004	96 706	65 780	68,0	30 926	32,0
2003	123 292	80 214	65,1	43 078	34,9
2002	151 901	96 356	63,4	55 524	36,6
2001	154 933	97 513	62,9	57 420	37,1
2000	170 207	108 863	63,3	61 344	36,7

Źródło: Orzeczenia ustalające % uszczerbek na zdrowiu wydane w latach 2000 - 2004 roku, Departament Statystyki

- ◆ schorzenia najczęściej powodujące uszczerbek na zdrowiu powstały w wyniku wypadków przy pracy w roku 2004:
  - ⇒ uszkodzenia kończyny dolnej (ok.38 % ogółu orzeczeń),
  - ⇒ urazy śródreżca i palców (ok.30 %),
  - ⇒ uszkodzenia kończyny górnej (ok.14 %),

- ◆ schorzenia najczęściej powodujące uszczerbek na zdrowiu powstały w wyniku choroby zawodowej w 2004 roku:
  - ⇒ choroby narządu głosu (ok.30 % ogółu orzeczeń),
  - ⇒ pylice płuc (ok.26%).

Struktura orzeczeń ustalających uszczerbek na zdrowiu powstały w wyniku wypadków przy pracy

według następstw chorobowych

Następstwa chorobowe wypadków	odsetek orzeczeń			liczba orzeczeń		
	2002	2003	2004	2002	2003	2004
OGÓŁEM	100,0	100,0	100,0	53 199	60 475	61 856
z tego:						
uszkodzenia głowy	4,6	3,9	3,3	2 447	2 359	2 041
uszkodzenia twarzy	4,2	4,4	4,2	2 234	2 661	2 598
uszkodzenia narządu wzroku	1,7	1,4	1,4	904	847	866
uszkodzenia narządu słuchu	0,3	0,3	0,3	160	181	186
uszkodzenia klatki piersiowej	1,2	1,2	1,0	638	726	619
uszkodzenia kręgosłupa	5,3	5,4	5,8	2 820	3 266	3 588
uszkodzenia kończyny górnej	14,4	14,9	14,4	7 661	9 011	8 907
urazy śródrezcza i palców	31,0	29,2	30,1	16 492	17 659	18 619
uszkodzenia kończyny dolnej	35,5	37,3	37,9	18 886	22 557	23 443
<i>pozostałe</i>	1,8	2,0	1,6	958	1 210	990

Źródło: Orzeczenia ustalające % uszczerbek na zdrowiu wydane w 2002-2004 roku, Departament Statystyki

Struktura orzeczeń ustalających uszczerbek na zdrowiu powstały w wyniku chorób zawodowych

Następstwa chorobowe wypadków	odsetek orzeczeń			liczba orzeczeń		
	2002	2003	2004	2002	2003	2004
OGÓŁEM	100,0	100,0	100,0	4 370	4 185	3 199
z tego						
pylice płuc	15,0	21,6	26,2	656	904	838
przewlekłe schorzenia narządu oddechowego	5,1	6,0	4,5	223	251	144
choroby narządu głosu	32,3	29,3	30,2	1 412	1 226	966
choroby skóry	8,1	7,9	4,3	354	331	138
uszkodzenia narządu słuchu wskutek stałego narażenia na nadmierny hałas	13,6	11,2	9,5	594	469	304
choroby zakaźne lub pasożytnicze	13,3	8,1	12,3	581	339	393
<i>pozostałe</i>	12,6	15,9	13,0	551	665	416

Źródło: Orzeczenia ustalające % uszczerbek na zdrowiu wydane w 2002-2004 roku, Departament Statystyki

3. Wnioski

Analiza kosztów świadczeń poniesionych z tytułu wypadków przy pracy i chorób zawodowych pokazuje, iż wydatki poniesione z tego tytułu stanowią 4% wypłat z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych. W stosunku do roku 2003 możemy zaobserwować zmniejszenie się wydatków poniesionych na renty z tytułu niezdolności do pracy spowodowanej chorobą zawodową oraz spadek liczby jednorazowych odszkodowań powypadkowych i nowo przyznanych rent

z tytułu niezdolności do pracy spowodowanej wypadkiem przy pracy lub chorobą zawodową.

Koszty społeczne wypadków przy pracy i chorób zawodowych powstałych w związku z niebezpiecznymi, szkodliwymi i uciążliwymi warunkami pracy są bardzo wysokie.

Działania prewencyjne prowadzone przez różne podmioty m.in. Państwową Inspekcję Pracy, Zakład Ubezpieczeń Społecznych, Centralny Instytut Ochrony Pracy są jednym z elementów przyczyniających się do spadku liczby wypadków przy pracy a tym samym przyczyniają się do zmniejszenia wydatków ponoszonych z FUS na wypłatę świadczeń przysługujących na skutek wypadków przy pracy i chorób zawodowych.